

RÄTT
VISA
REN!
2016

RÄTTVISAREN 2016

INNEHÅLL

VARFÖR HAR VI INTE KOMMIT LÄNGRE ÄN SÅ HÄR?	5
SÅ HÄR SER SVERIGE UT IDAG	6
VAD HAR HÄNT PÅ ETT ÅR?	8
Inrikesnyheter	10
Ekonomi	10
Politik	12
Sport	12
Kultur/nöje	14
FOKUS: EXPERT	
VEM FÅR VARA EXPERT?	16
Vanligaste experten – en forskare	18
Könsstereotyperna styr mediernas val av experter	20
Utomnordiska experter syns inte i inrikesnyheterna	22
OM PROJEKTET	24
METOD	26
GODA EXEMPEL	32
OM RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN	33

FOLDER/PLANSCH:

DET HÄR KAN DU GÖRA OM DU ÄR PRIVATPERSON

DET HÄR KAN DU GÖRA OM DU ÄR JOURNALIST

"I ett av världens
mest jämställda
länder nöjer vi oss
fortfarande med
ojämställdhet"

VARFÖR HAR VI INTE KOMMIT LÄNGRE ÄN SÅ HÄR?

För många år sedan fick jag höra en gåta om en pappa och son som är med om en tragisk olycka och när sonen kommer till sjukhuset för operation säger kirurgen: ”Jag kan inte operera den här pojken, det är min son.” Jag lyckades inte klura ut hur det hängde ihop då.

Som tur är har vi kommit längre idag och de flesta kan lista ut att en kvinna kan vara kirurg. Men vi har inte kommit långt nog. För i ett av världens mest jämställda länder nöjer vi oss fortfarande med ojämställdhet. De flesta som hörs i nyheterna är män. Samtidigt osynliggörs till stor del de som har utomnordisk bakgrund.

Vilka som får vara experter i medierna är viktigt för vår bild av vem som har kompetens. Därför har vi i årets Rättvisaren tittat

närmare på just expertrollen. Vår granskning visar att medierna har fastnat i stereotypa roller. Männen dominerar – och när kvinnor får inta expertrollen gör de det genom att prata om sjukvård och utbildning.

Då är det kanske inte så konstigt att vi inte längre förvånas av att kvinnor är kirurger. Men vi behöver hjälpas åt att bryta mönster på fler områden. På Rättviseförmedlingen vill vi att alla ska kunna vara med och påverka vilka som får komma till tals i nyheterna.

Längst bak i denna rapport finns tips på hur du som privatperson eller journalist kan förändra de här siffrorna. [Hjälp till du med.](#)

Seher Yilmaz
Rättviseförmedlingen

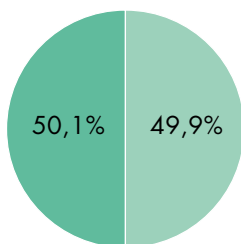
SÅ HÄR SER SVERIGE UT IDAG

Om mediebilden verkligen speglade alla oss som bor i Sverige idag, hur skulle resultatet se ut? För att kunna sätta rapportens resultat i en kontext behöver vi först ta reda på hur Sveriges befolkning är sammansatt just nu.

Siffrorna kommer från SCB och visar befolkningens sammansättning 31 augusti 2016. Med utomnordisk bakgrund menas att personen antingen själv är född utanför Norden, eller har två föräldrar som är födda utanför Norden.

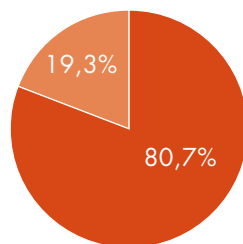
Sverige 2016

källa: SCB

Könsfördelning

Män
Kvinnor

Bakgrund

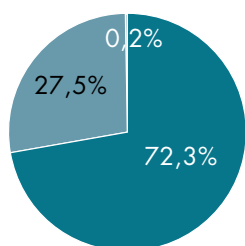
Nordisk
Utomnordisk

VAD HAR HÄNT PÅ ETT ÅR?

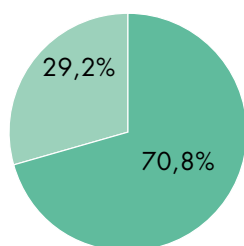
Rättvisarens totala resultat för samtliga medverkande personer 2016 visar återigen att kvinnor och personer med utomnordisk bakgrund är kraftigt underrepresenterade i svensk nyhetsmedia. Alltså har det inte hänt särskilt mycket sedan förra mätningen. Visserligen skiljer sig resultaten åt med någon procentandel, men skillnaden är så liten att det inte går att dra några slutsatser av den.

Könsfördelning

2015

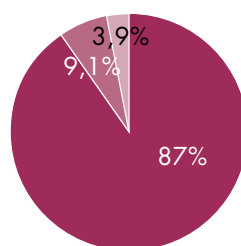
■ Män
■ Kvinnor
■ Okänd

2016

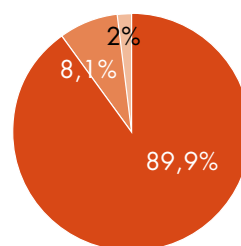
■ Män
■ Kvinnor

Bakgrund

2015

■ Nordisk bakgrund
■ Utomnordisk bakgrund
■ Okänd

2016

■ Nordisk bakgrund
■ Utomnordisk bakgrund
■ Okänd

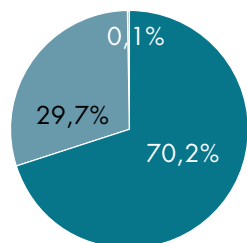

Inrikesnyheter

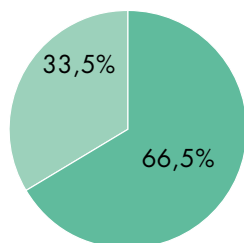
Andelen kvinnor som får uttala sig i inrikesnyheterna är något större 2016 än 2015. När personer med utomnordisk bakgrund kommer till tals är det oftast i egenskap av privat-

personer eller när de uttalar sig om sitt arbete. Våldigt få är experter eller talespersoner.

Könsfördelning

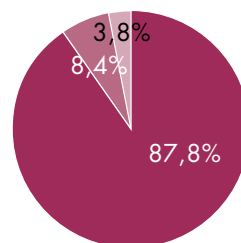
2015

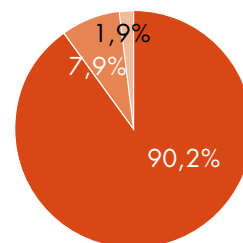
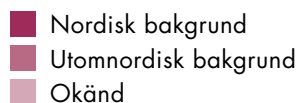
2016

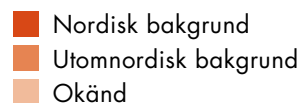
Bakgrund

2015

2016

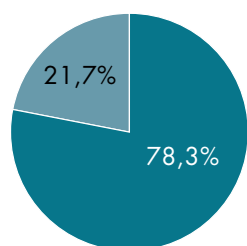

Ekonomi

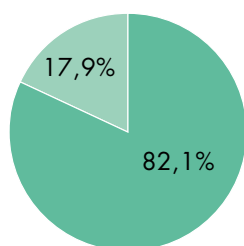
I nyheter om ekonomi och näringsliv i Sverige är kvinnor kraftigt underrepresenterade även i årets granskning, precis som personer med utomnordisk bakgrund. Detta kan bero på att

en hög andel av dem som uttalar sig i artiklarna är talespersoner för företag och organisationer, där män med nordisk bakgrund dominerar.

Könsfördelning

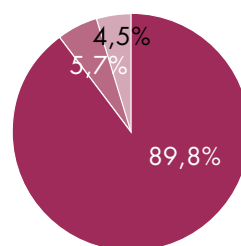
2015

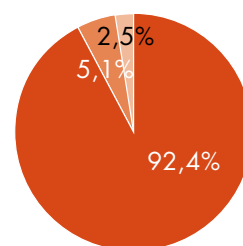
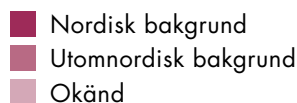
2016

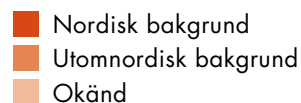
Bakgrund

2015

2016

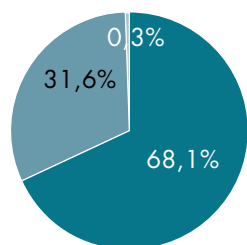

Politik

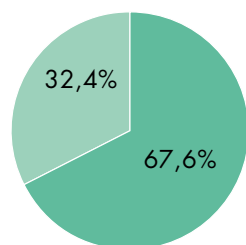
Precis som förra året förekommer det en förhållandevis hög andel kvinnor i artiklar om politik. Detta beror på att en stor andel av de politiker som uttalar sig i artiklarna är

kvinnor – Sverige är ganska jämställt inom politiken. Men andelen svenskar med utomnordisk bakgrund är lägst bland alla genrer.

Könsfördelning

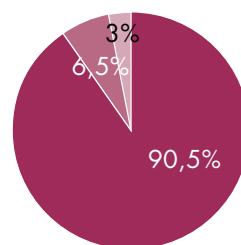
2015

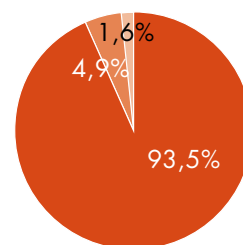
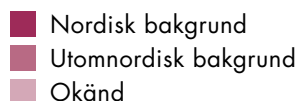
2016

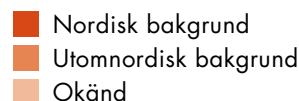
Bakgrund

2015

2016

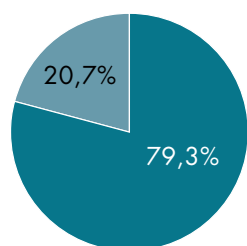

Sport

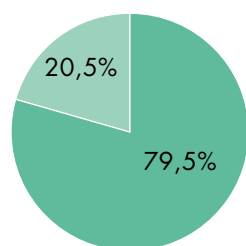
Även i år består Sveriges sportvärld av nästan 80 procent män, enligt medierapporteringen. Representationen av utomnordiska personer med sportanknytning ligger också nära förra

årets resultat. Filtreerar vi bort tränare och andra personer och bara tittar på aktiva idrottare är ungefär en fjärdedel kvinnor, medan 12,6 procent har utomnordisk bakgrund.

Könsfördelning

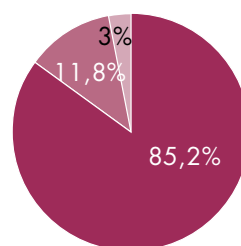
2015

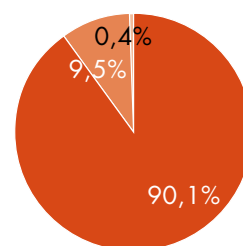
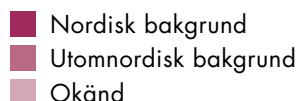
2016

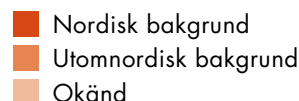
Bakgrund

2015

2016

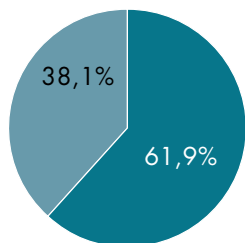

Kultur/nöje

Kultur/nöje är med en hårsman den mest könsbalanserade genren i årets granskning, även om andelen kvinnor har minskat något sedan förra året. Men det är fortfarande långt kvar

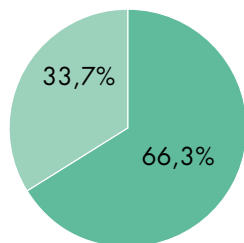
till 50/50. Även representationen för personer med utomnordisk bakgrund är något högre än övriga genrer.

Könsfördelning

2015

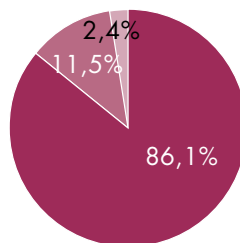
Män
Kvinnor

2016

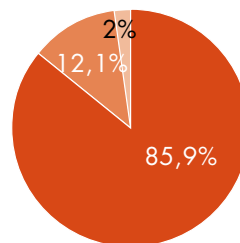
Män
Kvinnor

Bakgrund

2015

Nordisk bakgrund
Utomnordisk bakgrund
Okänd

2016

Nordisk bakgrund
Utomnordisk bakgrund
Okänd

VEM FÅR VARA EXPERT?

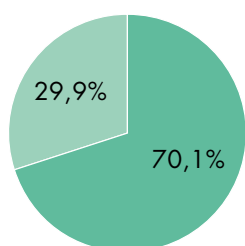
Att vara expert i media är att ha makt. En expert förklarar nyheterna, pekar på problemen och levererar lösningarna. I förlängningen betyder det att en expert som intervjuas i en artikel eller i ett nyhetsinslag kan välja inriktning på den offentliga debatten och påverka politiska beslut.

När det gäller svensk media är det oftast redaktionen eller den enskilda journalisten som väljer vem som får uttala sig som expert. Mediernas val av experter sänder en viktig

signal angående vem som är trovärdig och kompetent nog att förklara nyheterna och sätta dem i sammanhang som vi förstår.

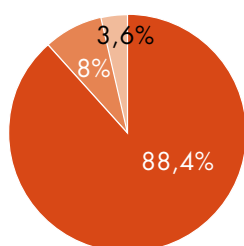
Därför är det nedslående att över 70 procent av dem som intervjuas i media är män. Att bara 8 procent har utomnordisk bakgrund är också underkänt.

I årets rapport har vi tittat närmare på vem som får vara expert i våra svenska medier.

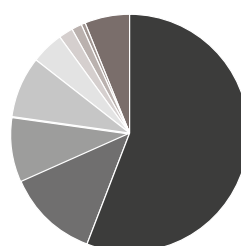
Total kön

Män
Kvinnor

Total bakgrund

Nordisk
Utomnordisk
Okänt

Titel

Forskare 55,4%
Ekonom 12,4%
Offentligt anställd 8,8%
Kommentator (egen journalist) 8,1%
Läkare 4,6%
Psykolog 1,8%
Opinionsbildare 1,5%
Jurist 0,6%
Annat 5,8%

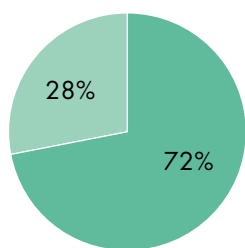

Vanligaste experten – en forskare

En majoritet av experterna som får uttala sig i svenska medier kommer från forskar- och universitetsvärlden, en värld som är både jämställd och internationell. Trots detta är inte ens tre av tio forskare i vår undersökning kvinnor. Däremot är representationen av personer med utomnordiskt bakgrund högre bland forskarna än genomsnittet.

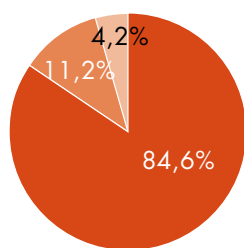
Om vi jämför med verkligheten är 44 procent av dem som forskar och undervisar på Sveriges universitet och högskolor kvinnor, och 30 procent av dem har utländsk bakgrund (Universitet och högskolor – Årsrapport 2016, rapport 2016:10, UKÄ). Eftersom vi utgår från definitionen utomnordisk bakgrund är just de siffrorna inte direkt jämförbara.

Till forskare räknas professorer, doktorander, lektorer och andra personer med akademiska titlar.

Könsfördelning

■ Män
■ Kvinnor

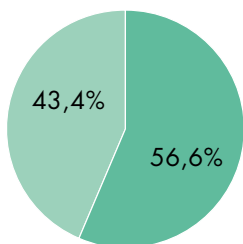
Bakgrund

■ Nordisk
■ Utomnordisk
■ Okänt

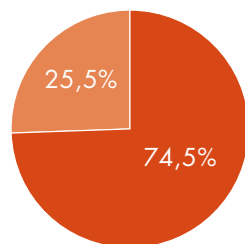
Könsstereotyperna styr mediernas val av experter

I vår undersökning visar det sig att stereotyperna om vilka ämnen som är traditionellt kvinnliga och manliga påverkar vem som får kommentera dem. Slår vi ihop ämnen som sjukvård och utbildning är nästan hälften av experterna som kommenterar dessa nyheter kvinnor, medan de som får kommentera ämnen som ekonomi, näringsliv och politik oftare är män. Bland experterna som får kommentera politik är endast 17,9 procent kvinnor.

Sjukvård/utbildning

■ Män
■ Kvinnor

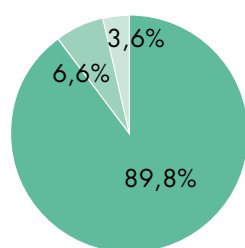
Politik/ekonomi

■ Män
■ Kvinnor

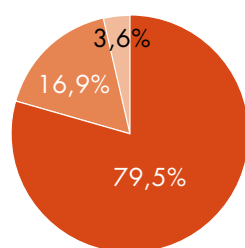
Utomnordiska experter syns inte i inrikesnyheterna

I inrikesnyheterna får experter förklara dagsaktuella ämnen som berör alla svenskar. De analyserar och ger perspektiv på rapporteringen kring allt från integration till utbildning. Men bland experterna som kommenterar inrikesnyheterna är andelen svenskar med utomnordisk bakgrund väldigt låg. Däremot får de oftare uttala sig om händelser utomlands.

Inrikesnyheter

■ Nordisk bakgrund
■ Utomnordisk bakgrund
■ Vet ej

Utrikesnyheter

■ Nordisk bakgrund
■ Utomnordisk bakgrund
■ Vet ej

OM PROJEKTET

Den här rapporten är den andra i sitt slag, och är framtagen som en del i ett treårigt projekt som delfinansieras av Sveriges innovationsmyndighet Vinnova. Utlysningen finns inom programmet “Genus och mångfald för innovation” som stöder projekt som utvecklar kunskap och metoder för innovationer utifrån ett normkritiskt perspektiv. Inom ramen för projektet tar Rättviseförmedlingen fram ett digitalt verktyg som kan användas för att få fram enkel, överskådlig och jämförbar statistik över vilka som syns och hörs i nyhetsmedia i dag. Det är med hjälp av det verktyget, framtaget i samarbete med den digitala produktionsstudio Department, som vi har tagit fram den statistik som utgör underlaget för den här rapporten. Under projektets gång har vi och kommer vi att löpande hjälpa redaktioner att konkretisera och komma vidare i sitt arbete för en mediebild som inkluderar fler. Det gör vi bland annat genom att ta fram medianalyser och genom efterlysningar, föreläsningar och utbildningar.

På de följande sidorna redovisas metoden för rapporten. Vill du veta mer om hur vi tänkt kan du kolla in vår FAQ på <https://rattvisefor-medlingen.se/fragor-och-svar-om-rattvisaren/>. Mer information om Rättviseförmedlingen finns på sidan 33.

METOD

Rättvisaren 2016: Urval

Materialet som ligger till grund för Rättvisaren 2016 är 1200 slumpmässigt utvalda artiklar ur följande 11 publikationer: Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Dagens Industri, Metro, Sveriges Radio (sr.se), SVT (svt.se/nyheter), Göteborgs-Posten, Sydsvenskan och Nyheter24. Utöver public service-aktörerna Sveriges Radio och SVT är det de nio kommersiella nyhetstidningar som enligt KIA Index har störst räckvidd (unika webbläsare per dag) som har analyserats, inklusive två regionala aktörer med utbredd läsning lokalt (GP & Sydsvenskan).

För att undvika att samma nyhetshändelser påverkar resultatet märkbart är undersök-

ningsperioden varannan månad från januari fram till juli 2016 (januari – mars – maj – juli 2016).

Det slumpmässiga urvalet är framtaget av medieanalysföretaget Retriever och baseras på samtliga publicerade artiklar på respektive nyhetssajt under tidsperioden. Vi använder oss av ett slumpmässigt urval då ambitionen är att analysera den totala mediebild.

Fokus expert: Urval

Materialet som ligger till grund för expertgranskningen är 600 artiklar från samma tidningar och samma tidsperiod som i Rättvisaren 2016 (se ovan). Urvalet av artiklar är i denna granskning tvärtemot inte slumpmässigt.

Fakta Rättvisaren 2016

- 1 Materialet som ligger till grund för denna granskning är 1200 slumpmässigt utvalda artiklar, då ambitionen är att analysera den totala mediebild.
- 2 Kön har kodats för samtliga medverkande personer när sådan information finns, medan nordisk/utomnordisk bakgrund enbart har kodats för personer som antas bo i Sverige eller vara svenska medborgare.
- 3 Alla personer som uppfyller kriterierna för att kodalas har tilldelats en funktion utifrån den roll de har i artikeln. Syftet är att kunna se vilka personer som har vilka roller och möjliggöra en mer kvalitativ analys. Funktionerna redovisas ej i rapporten, men nämns i några av de förklarande texterna.

Eftersom vi i denna del av årets rapport fokuserar på vilka experter som kommer till tals i svensk media, har Retriever med hjälp av särskilda söksträngar tagit fram ett underlag av artiklar som innehåller experter som uttalar sig.

Söksträngarna söker efter artiklar som innehåller titlar såsom exempelvis “expert”, “forskare”, “ekonom”, “analytiker”, “utredare” - för att nämna några.

En expert har i undersökningen alltså definierats utifrån dessa expert-relaterade titlar, och de har alla gemensamt att de medverkar i egenskap av sig själva och uttalar sig som kunniga på området.

Avgränsning:

Enbart nyhetsmaterial har analyserats eftersom just nyheter utgör en viktig källa till information. Journalistiken strävar genom sitt uppdrag efter oberoende och opartisk rapportering. Åsiktsmaterial som exempelvis

recensioner, krönikor eller ledartexter har inte kodats.

Rapporten baserar sig uteslutande på webbmaterial. Anledningen till detta är att svenska medborgare i allt högre grad regelbundet tar del av nyheter på nätet istället för i de traditionella papperstidningarna. Särskilt när syftet är att få information om politik och samhälle är det digitala medier som läsarna vänder sig till i första hand (Strömbäck, ”Demokratien och det förändrade medielandskapet”, 2015). Enbart text (inga bilder eller videoklipp) har analyserats. Artiklarna har kodats i ett digitalt verktyg för mediegranskning som Rättviseförmedlingen har utvecklat tillsammans med den digitala produktionsstudio Department, med stöd av Vinnova. Verktöget gör kodningen snabbare och enklare genom att läsa in delar av texten automatiskt och föreslå alternativ, men det är alltid en metodutbildad person som gjort den slutgiltiga avvägningen för hur en variabel kodats.

Fakta Fokus: expert

- 1** Materialet som ligger till grund för denna granskning är 600 artiklar från samma tidningar och samma tidsperiod som i Rättvisaren 2016, men urvalet är inte slumpmässigt.
- 2** Urvalet utgörs av artiklar som alla innehåller någon form av expert som uttalar sig.
- 3** En expert har i undersökningen definierats utifrån ett antal expert-relaterade titlar, och de har alla gemensamt att de medverkar i egenskap av sig själva och uttalar sig som kunniga på området.

Genrer

Alla artiklar har tilldelats en eller flera av nedanstående genrer:

- Inrikes
- Utrikes
- Ekonomi
- Politik
- Sport
- Kultur/Nöje

Samtliga artiklar har kodats som antingen inrikes eller utrikes, beroende på var någonstans händelsen utspelar sig och vilka som är inblandade. Artiklarna har (utöver inrikes/utrikes) tilldelats ytterligare en genre om en sådan passar in. En nyhet som handlar om regeringens budgetproposition skulle då tilldelas kategorierna inrikes och ekonomi. Eftersom det är väldigt få svenskar som uttalar sig om utrikesnyheterna har vi valt att inte redovisa det resultatet.

Att medverka

Enbart medverkande personer har kodats. Att medverka har i denna analys definierats som att en person antingen är huvudperson eller uttalar sig i en nyhetsartikel. Artiklar där ingen är huvudperson och där ingen person uttalar sig har inte analyserats. Att uttala sig kan innebära antingen ett direkt (talstreck) eller ett indirekt citat ("personen hävdade att ..."). Observera att en huvudperson inte behöver uttala sig för att medverka ska räknas. Som huvudperson räknas en person som tydligt är i fokus för artikelns handling och som omnämns antingen i rubrik eller tidigt i ingressen.

I rapporten har personer endast kodats då det funnits någon information som gjort det möjligt att göra ett antagande om personens kön eller bakgrund. Helt anonymiserade personer som "brottsoffret" har alltså inte heller kodats. I en artikel om "den 23-årige mannen" skulle alltså personens kön och ålder koda, men inte nordisk/utomnordisk bakgrund eftersom det inte finns någon infor-

mation som gör det möjligt att dra en slutsats om bakgrunden. Enbart individer har kodats, inte grupper som "skolbarnen" eller "pensionärerna". Inte heller djur eller fiktiva personer har kodats. Kön har kodats för samtliga medverkande personer när sådan information finns, medan nordisk/utomnordisk bakgrund enbart har kodats för personer som antas bo i Sverige eller vara svenska medborgare.

Kön

Kön har kodats för samtliga personer som uppfyller kravet för att medverka, om det finns någon information som gör det möjligt att dra en slutsats om personens kön. Det är naturligtvis svårt att veta vilket kön en person i en artikel identifierar sig som. Rapporten utgår från vad en mediekonsument kan uppfatta som sannolikt utifrån de pronomen som används i texten, samt känd information om personen och deras förnamn.

Bilder har inte använts som underlag för att bedöma en persons könstillhörighet. Pronomen som används i texten har i kodandet givits större vikt än personers efternamn. I andra hand har förnamnet analyserats, vid behov med hjälp av den internationella namndatabasen NamSor som tar fram namnets mest sannolika könstillhörighet. Om inga pronomen används och personen till exempel bara presenteras med efternamn och titel, har personens Wikipediasida (om sådan finns) granskats för att se om det finns information där. Att utgå ifrån Wikipedia istället för att låta allmänbildningen hos den som utför analysen avgöra kodningen, gör det troligare att en annan person skulle få samma resultat vid en upprepning av analysen. Om inget pronomen används och personen har ett namn som är vanligt hos båda könen samt saknar Wikipediasida, koda personens kön som "okänt".

Kodschemat innehöll även kategorin "icke-binär", men i de texter som analyserats förekom inget pronomen som "hen", och det

förekom heller ingen person som uttryckligen definierades som ickebinär. Syftet med analysen är inte att definiera enskilda personers könstillhörighet utan att visa på vad en media-konsument kan antas uppfatta.

Bakgrund

Nordisk/utomnordisk bakgrund har kodats endast för personer som verkar ha svensk anknytning (bor i Sverige eller är svenska medborgare som tillfälligt vistas utomlands) och där det finns någon information (exempelvis namn) som gör det möjligt att dra en slutsats. Att med säkerhet avgöra en medverkande persons bakgrund innebär förstås även det svårigheter. Men att uppnå en statistiskt godtagbar fingervisning är möjlig genom att utgå ifrån samma information som när en persons kön kodas: vad en mediakonsument kan uppfatta utifrån den information som finns i texten, känd information om personen och i sista hand personens namn. Inte heller här har bilder använts som underlag för att bedöma en persons bakgrund. Istället för att dela in statistiken i utländsk/svensk bakgrund har variablerna nordisk/utomnordisk bakgrund använts. Detta eftersom många namn inom Norden liknar varandra eller har funnits länge i flera nordiska länder. Som ”utomnordisk bakgrund” räknas enligt SCB en person (folkbokförd i Sverige) som själv är född utanför Norden, eller vars båda föräldrar är födda utanför Norden. Som läsare är det sällan möjligt att veta var personens föräldrar är födda, men i den mån det är möjligt har rapporten försökt utgå från den definitionen. De nordiska länderna är Sverige, Norge, Finland (inkl. Åland), Danmark (inkl. Grönland och Färöarna) och Island.

I första hand används information om personens bakgrund som finns i själva nyhetstexten. Finns ingen sådan information granskas istället om personen har en Wikipediasida och om denna i så fall innehåller information om personens födelse-land eller föräldrarnas födelse-land. I allra sista hand har personens för- och

efternamn granskats. Om osäkerhet uppstår kring ett namns ursprung stäms det istället av i två olika namndatabaser (NamSor och Behind the Name) för att få deras svar på var någonstans i världen namnen är vanligast. Resultatet från databaserna har använts som ett hjälpmedel och inte som ett facit, i sista led är det alltså den individ som utfört kodningen som fattat ett beslut. När personer har för- och efternamn som kommer från olika delar av världen, eller ett svårtolkat namn, väljs konsekvent alternativet ”okänd”. Den här variabeln är trubbig och det finns en felmarginal, men resultatet ger ändå en indikation över hur väl media speglar alla oss som bor i Sverige idag. Syftet är inte att definiera enskilda personers bakgrund utan att visa på vad en mediakonsument kan antas uppfatta.

Funktioner (Ej fokus: Expert)

Alla personer som uppfyller kriterierna för att kodas har tilldelats en funktion utifrån den roll de har i artikeln. Syftet är att kunna se vilka personer som har vilka roller och möjliggöra en mer kvalitativ analys. Funktionerna redovisas ej i rapporten, men nämns i några av de förklarande texterna.

De funktioner som använts i analysen är följande:

Expert

En expert medverkar i egenskap av sig själv, och uttalar sig i sin personliga roll som kunnig på området. Experten är själv inte inblandad i den händelse artikeln handlar om, utan medverkar för att tillföra en ”opartisk” bedömning av situationen. Undantaget är forskare vid universitet eller andra institutioner som presenterar sina egna studier – de kodas också som experter trots att de är inblandade i själva ”händelsen” dvs. studien. Forskare som presenterar en rapport åt en extern kommersiell eller tydligt partisk uppdragsgivare kodas istället som talespersoner (då de presenterar en ”part i målet”).

Talesperson

En talesperson uttalar sig i sin yrkesroll, å något eller någons vägnar. Personen är antingen i ansvarig position eller en tydlig företrädare för någon eller något. Det kan vara en representant som uttalar sig för en myndighet, ett politiskt parti, ett fotbollslag eller ett företag. Advokater som uttalar sig för sina klienters räkning kodas också som talespersoner. En talesperson medverkar i en artikel eftersom den eller de som personen företräder på något sätt är inblandade i den händelse som beskrivs. Politiker har alltid kodats som talespersoner, även om de uttalar sig om privata åsikter om frågor som inte är politiska.

Exempel: Talesperson vs expert

I en artikel om att Slussenbygget upprör miljöpartister kodas en ev. MP-politiker som talesperson (för partiet). Detta för att Miljöpartiet är en tydlig aktör i händelsen. Om två andra personer förekommer i artikeln – en moderat politiker och en professor i infrastruktur – blir skillnaden tydlig. Den moderata politikern får också anses vara en talesperson, då Moderaterna i allra högsta grad är inblandade i händelsen (Slussenbygget). Infrastrukturprofessorn är dock en expert. Hen har ingen inblandning i själva Slussenbygget men medverkar i rollen av expert på området.

Yrkesperson

Till den här kategorin hör personer som medverkar i sina yrkesroller, utan att vara talespersoner eller experter. Personen representerar bara sig själv och sin personliga åsikt. För att använda samma exempel som tidigare, en artikel om Slussenbygget, skulle en taxi-chaufför som framför sina åsikter (i relation till arbetet som taxichaufför) kodas som yrkesperson. En förbipasserande privatperson som tillfrågas om sin personliga åsikt skulle däremot kodas som civilperson.

Ett vanligt exempel på personer som kodats som yrkespersoner är kända personer som medverkar i sina yrkesroller som idrottare, programledare, musiker eller skådespelare.

Civilperson

En person som hamnar i den här kategorin uttalar sig inte i ansvarig position och inte heller som företrädare för sin arbetsplats eller sin yrkesroll. Personen representerar bara sig själv och sin personliga åsikt, och personens yrke är alltså oväsentligt i sammanhanget. I artikeln om Slussenbygget skulle en enkät med stockholmare på stan innehålla personer i den rollen.

Ett annat vanligt exempel på personer som kodats som civilpersoner är brottsoffer, förövare eller privatpersoner som drabbas av en händelse (som i tidigare exempel: Lisa, 86, upprörs av Slussenbygget "Det kommer att förstöra utsikten från min balkong").

Resultattillförlitlighet och reliabilitet

För att säkerställa att tillräckligt många artiklar analyserats i granskningen noterades delresultat under arbetets gång. Dessa delresultat låg väldigt nära slutresultatet, vilket är en indikation på att antalet artiklar i urvalet är tillräckligt stort.

Eftersom en relativt stor del av analysen baseras på antaganden utifrån vad som är sannolikt kan resultatet delvis påverkas av vem som genomfört koden. För att så långt som möjligt säkerställa pålitligheten genomfördes en testdag då olika externa personer fick genomföra kodningen. Försöket visade att skillnaden i resultat är väldigt liten oavsett vem som genomfört kodningen.

GODA EXEMPEL

P4 Dalarna räknar varje dag – och är ändå inte nöjda

I en mediegranskning som Rättviseförmedlingen gjorde åt P4 Dalarna visade det sig att 44,2 procent av de som medverkade i deras webbpublicerade artiklar var kvinnor, och 11 procent hade utomnordiskt bakgrund.

”Sedan många år tillbaka jobbar vi med vilka som hörs i vår radio. Vi för statistik varje dag över våra högt satta mångfaldsmål, men vi är inte nöjda, utan har en ständigt levande dialog om dem, säger Johannes Rosendahl, agenda-
chef på P4 Dalarna.

Företagarna har en skriftlig överenskommelse med medarbetarna

När Rättviseförmedlingen granskade Företagarnas medlemstidning Företagaren var 49 procent av de medverkande experterna kvinnor.

”Under arbetsprocessen läggs mycket tid på att finna bra personer att intervjua, ofta gör ju tidsbrist att medierna intervjuar samma personer, ofta svenska medelålders män. Det finns dessutom en skriftlig överenskommelse med tidningens medarbetare om hur man ska tänka med representationen så ingen kan i efterhand komma och säga att man ”inte hittade någon”, säger Günther Mårder, vd Företagarna.

OM RÄTTVISE- FÖRMEDLINGEN

Rättviseförmedlingen är en partipolitiskt obunden ideell organisation. Vår verksamhet går ut på att använda vårt nätverk av över 120 000 följare i sociala medier till att helt gratis bredda olika sammanhangs urvalslistor. Det kan handla om att hitta kunniga panel-deltagare och talare till konferenser eller experter till tv, radio och tidningar.

Vi letar alltid efter dem som inte redan tillhör normen i det givna sammanhanget – de som våra uppdragsgivare har svårt att hitta på egen hand. Detta gör vi för att bredda, komplettera och utöka våra uppdragsgivares egna nätverk så att de får fler kompetenta personer att välja på.

Vi är nämligen övertygade om att ett brett urval leder till bättre möjligheter att anlita den med bäst kompetens. Därigenom kan Rättvise-

förmedlingen medverka till att det skapas bättre paneler, konferenser, TV-program och tidningar. Målet är ett samhälle där alla, oavsett sådant som kön, bakgrund, funktionsvariation eller ålder, har samma möjligheter att nå dit de vill.

Vill du göra en efterlysning, boka en föreläsning eller ha vår hjälp att genomföra en medieanalys – kontakta oss!

Kontakt

Rättviseförmedlingen
Slottsbacken 8
111 30 Stockholm
info@rattviseformedlingen.se

DET HÄR KAN DU GÖRA OM DU ÄR PRIVATPERSON

Räkna efter själv!

Väljer din lokaltidning experter av ett och samma kön? Ser du en panel på en mässa som saknar bredd? Synliggör det genom att säga till – eller tipsa Rättviseförmedlingen!

Bredda nätverk

Följ Rättviseförmedlingen i sociala medier och dela med dig av ditt nätverk för att bredda andras. Peppa de du känner som du tror platsar i olika sammanhang att ta plats i dessa.

Tipsa vidare

Om du blir tillfrågad att ställa upp i något sammanhang och inte kan (eller inte vill) – tipsa vidare till någon du känner! De valde dig av en anledning – ditt nätverk är också värdefullt.

Var en förebild

Dela våra listor och efterlysningar i sociala medier – och inspirera andra till att förändra! Berätta varför du tycker representation är viktigt för dina vänner och andra som du känner.

Dela med dig av din kunskap

Sprid resultatet av den här rapporten. Ju fler som vet hur det ser ut, desto större är chansen att vi kan förändra.

Bidra till förändring genom att använda dig av tipsen – och sätt upp listan på väggen som en påminnelse.

RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

DET HÄR KAN DU GÖRA OM DU ÄR JOURNALIST

Se över er homogenitet

Prata om hur det ser ut hos er i dag. På vilka sätt är ni lika och vad har ni gemensamt? Fundera därefter på hur och om er homogenitet påverkar era val av exempelvis vinklar.

Försök sätta mål

Hälften av Sveriges befolkning är kvinnor. Drygt var femte person har utomnordisk bakgrund. En bra början kan vara att se över om ni speglar verkligheten som den ser ut.

Mät ofta

Utvärdera varje dags arbete, eller varje sändning. Gör resultatet synligt för alla medarbetare.

Titta på både kvalitet och kvantitet

Att ha en bra bredd av personer i enkäter är bra, men att välja experter som inte är som dem vi är vana att se väger också tungt. Båda är lika viktiga!

Ifrågasätt agendan

Vem har bestämt ämnesvalet? Är det politiker som gör ett utspel eller ett verkligt problem/nyhet? Kan vi vinkla det annorlunda?

Utöka ert nätverk

Vilka finns i era kontaktlistor i dag? Håll dem uppdaterade och använd gärna Rättviseförmedlingens listor för att komplettera – i dem finns mängder med kompetenta personer.

Problematisera begreppen

Måste en "expert" vara en professor? Innebär "kompetens" att man har högskolepoäng i ett ämne? Eller kan det finnas andra erfarenheter och kunskaper som är kvalificerande?

Odla egna experter strategiskt

Det är ni som definierar, bestämmer och påverkar vem som räknas som expert. Hjälp de som är osäkra eller inte brukar vilja vara med att känna sig säkrare i sin roll.

Kontakta era experter i förväg

Förbered era experter genom att kontakta dem redan när ni skapar kontaktlistorna. Berätta vilka kontaktlistor de står på och säkerställ att de tycker det känns kul.

Vägra intervjuva maktpersoner

En story blir så mycket bättre om man vågar intervjuva någon annan än den som är vd eller talesperson för ett företag eller en organisation.

Börja bakifrån

Försök att boka de som är svårast att hitta eller få att medverka först. Så slipper ni tidspressen på slutet.

Satsa extra när ni har tid

Genom att alltid ha bredd i det som produceras med lång framförhållning kommer ni bredda ert kontaktnät med personer som ni kan ringa när det är bråttom.

Ha självkritik

Om människor inte vill medverka – varför är det så? Tänk över hur sammanhanget ser ut, och hur frågan om medverkan är ställd.

Arbeta aktivt mot hat och hot på nätet

Ibland vill personer inte vara med i media av rädsla för trakasserier. Se till att de som medverkar känner sig trygga, och motverka hot och hat i era kanaler.

Se vilka mönster ni skapar

Varje artikel eller inslag behöver givetvis inte spegla hela Sverige. Det viktiga är att ni blir medvetna om vilka mönster ni skapar som helhet.

Bidra till förändring genom att använda dig av tipsen – och sätt upp listan på väggen som en påminnelse.

RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

RÄTTVISEFÖRMEDLINGEN

Rättviseförmedlingen hjälper medier, organisationer och projekt att hitta kompetens. Varje dag samarbetar över 120 000 rättviseförmedlare i sociala medier för att bredda, komplettera och utöka nätverk, och konstruktivt korrigera skevheter som bygger på stereotypa föreställningar. Vårt mål är ett samhälle där alla, oavsett sådant som kön, bakgrund, funktionsvariation eller ålder, har samma möjligheter att nå dit de vill.